

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

декількох площинах міжособистісної педагогічної взаємодії. По-перше, у стосунках «вчитель-учень»: випробовування учнем (учнями) діапазону прийнятної поведінки на уроці та перервах, прагнення скоротити дистанцію спілкування через нівелювання педагогічної позиції, приниження гідності учня (особливо перед групою ровесників), психологічне насилля у спілкуванні, пасивна чи активна участь у шкільному булінгу. По-друге, у взаємодії колег-педагогів: пліткарство, знецінення досягнень колег, демонстрація зневаги один до одного тощо. По-третє, порушення меж у площині взаємодії педагога та керівництва: публічне приниження, делегування невідповідних функціональних обов'язків, порушення норм професійного такту та етики. По-четверте, розбалансованість взаємодії «педагог-батьки»: двостороннє порушення психологічних меж через маніпулятивне використання вікових, професійних та статусних характеристик. Дисбаланс може супроводжувати порушення меж як в одній з цих площин, так і в декількох, і кожна з них вимагає окремого напрацювання оптимальних індивідуальних психологічних меж майбутнього педагога.

Період навчання в університеті містить ряд потенційних можливостей для формування оптимально-конструктивних психологічних меж педагога як фахівця. Набуття психологічного досвіду розпочинається в ході вивчення майбутніми педагогами загальних та прикладних психологічних дисциплін через активізацію рефлексії професійної діяльності та її співвіднесення зі своєю індивідуальністю та особистою автономією. На цьому етапі важливо конкретизувати особисті цілі та бажання студентів, пов'язаних як з майбутньою професійною діяльністю, так і з особистісним самовизначенням. Наступним кроком може бути аналіз професійних задач та вирішення професійно-орієнтованих задач, програвання сюжетів з практики шкільного життя, де педагог зустрічається із порушенням психологічних меж особистості. Важливим акцентом має стати формування установок на повагу до своїх та чужих меж через реалізацію асертивних форм поведінки, переживання суб'єктивного досвіду переживання відчуття меж в ролі різних учасників педагогічної взаємодії: учнів, колег, батьків, дирекції. Ключовим етапом динаміки психологічних меж майбутніх педагогів стає практичне вибудовування вчительсько-учнівських та колегіальних стосунків під час різних видів практик у загальноосвітніх закладах. Орієнтиром може стати гнучкість у сприйнятті вікових, індивідуальних та типологічних особливостей суб'єктів педвзаємодії у поєднанні з необхідністю утримувати навчально-виховний процес у рамках поставлених перед педагогом завдань.

Література

1. Леви Т.С. Диагностика психологической границы личности: качественный анализ / Т.С. Леви // Вопросы психологии / Ред. Е.В. Щедрина. – 2013. – №5 сентябрь-октябрь 2013. – С. 93-101.
2. Марцинковская Т.Д. Психологические границы: история и современное состояние // Мир психологии. – 2008. – № 3. – С. 55–62.

ОСОБЛИВОСТІ АГРЕСИВНОСТІ СТУДЕНТІВ РІЗНОГО ТИПУ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ)

Василенко І. А.

Університет Ушинського, Україна

Метою даного повідомлення є висвітлення результатів емпіричного дослідження гендерних особливостей агресивності студентів різного типу міжособистісної взаємодії.

Наявність надзвичайно високої концентрації агресивності в суспільстві і відсутність однозначного і адекватного наукового визначення цього складного феномена роблять проблему дослідження агресивності, та її особливостей однією з найбільш актуальних проблем сучасного світу, важливим теоретичним та практичним завданням. Дослідження вчених показали, що існує зв'язок між агресивністю особистості та міжособистісними відносинами у групі. Агресивність особистості впливає на її сприйняття оточуючих. Тобто, сприйняття агресивності оточуючими знаходиться в прямому зв'язку з маскулінністюсприймаємих ними суб'єктів: чим більше виражена у суб'єктів маскулінність, тим більш агресивними вони оцінюються оточуючими. І навпаки, чим більше у суб'єктів виражена фемінність, тим менша агресивність їм притаманна. В залежності від маскулінності та фемінності можна спостерігати різні прояви агресивної поведінки в міжособистіснійвзаємодіїстудентів: в першому випадку – це підозрілість, наступальність, непоступливість, безкомпромісність, а в другому – це запальність, образливість і підозрілість. Значною проблемою є прояв агресивності в міжособистісних відносинах, так як являється причиною дескалації конфліктів, формування психотравмуючих ситуацій і ініціювання антисоціальних вчинків.

Проблемі агресії та агресивності присвячені роботи таких зарубіжних авторів як Л. Берковіца, А. Бандури, А. Басса, Д. Річардсона, Е. Фромма, Д. Майєрса та ін. [1]. Питання вивчення агресії і

агресивної, поведінки привертали увагу багатьох авторів, знайшовши відображення в ряді робіт Т.Г. Румянцевой, И.А Фурманова, Г.М. Андреевої, у тому числі і тих що розглядали особливості агресивності та міжособистісної взаємодії Л. М. Семенюк, О.Ю. Дроздов, Т.П. Авдулова та ін. [2; 3]. Проблемами гендерних особливостей, в тому числі й особливостям прояву агресивності, займалися Т. Бендас, Є. Ільїн, Н. Сухарева, А. Реан, Є. Іванова та ін.

Дослідження припускає використання теоретичних та емпіричних методів. Обробка отриманих даних здійснювалася методами кількісного (за допомогою комп'ютерної програми SPSS 13.0 for Windows) та якісного (метод «асів», «профілів») аналізу. У емпіричному дослідженні були використані психодіагностичні методики: – FPI (Фрайбургський багатофакторний особистісний опитувальник); Опитувальник Басса-Даркі; Тест Лірі. Вибірку склали студенти (у віці від 17 до 21 років) Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського.

Емпіричне дослідження, спрямоване на вивчення особливостей гендерних особливостей агресивності у осіб різного типу міжособистісної взаємодії. За допомогою методів «асів» та «профілів», виявлено групи досліджуваних з рисами маскулінності та фемінності, з високим та низьким рівнями прояву агресивності.

На основі якісного аналізу емпіричних даних встановлено гендерні особливості агресивності осіб різного типу міжособистісної взаємодії.

У досліджуваних з вираженою фемінністю та низькою агресивністю спостерігаються високі показники по таким типам міжособистісної взаємодії, як доброзичливість, залежність та альтруїстичність. Це виражається в орієнтації на прийняття та соціальне схвалення. Вони гнучкі та компромісні. Через деяку невпевненість в собі такі люди можуть бути залежними від інших та чужої думки. до оточення. Це може проявлятися в відповідальності по відношенню до людей, делікатності, доброти. Певною мірою у деяких представників групи може проявлятися авторитарність у стосунках. Найнижчим показником для цієї групи виступає такий тип міжособистісних відносин як домінування.

Визначено, що осіб з вираженими маскулініними рисами та високим рівнем агресивності характеризує авторитарний, агресивний та егоїстичний типи відношення до оточуючих, не характерно для них дружелюбність. Представники з маскулініними рисами та низьким рівнем агресивності демонструють доброзичливий та альтруїстичний тип відносин, не проявляють егоїстичний тип. Найнижчі показники по прояву дружелюбності.

Встановлено, що у досліджуваних високою агресивності з фемінними рисами та високою агресивністю з маскулініними рисами в міжособистісних стосунках проявляється авторитарний тип, який демонструє диктаторський, владний, деспотичний характер, тип сильної особистості. Встановлено відмінності між означеними групами, а саме у досліджуваних високої агресивності з фемінними рисами виявляється альтруїстичний тип стосунків та підозрілість по відношенню до оточуючих.

Представники з низьким рівнем агресивності з фемінними рисами та низьким рівнем агресивності з маскулініними рисами демонструють наявність доброзичливого та альтруїстичного типу відносин. З'ясовано відмінності між профілями означених груп, так для досліджуваних низького рівня агресивності з фемінними рисами притаманний залежний тип міжособистісних відносин. Таким чином, проведене дослідження засвідчило, наявність характерних відмінностей типів міжособистісних відносин у представників різного рівня агресивності, за параметрами фемінності та маскулінності.

Література

1. Берковиц Л. Агрессия: причины, последствия и контроль / Л. Берковиц. – Санкт-Петербург, Речь, 2007. – 425 с.
2. Обозов М. М. Психология міжособистісних відносин. – К.: Либідь / М. М. Обозов, 1990. – 520 с.
3. Собчик Л. Н. Психология индивидуальности: теория и практика психодиагностики / Л. Н. Собчик. – Санкт-Петербург, 2003. – 355 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Водолазська О. О.

Університет Ушинського, Україна

Яскрава динамічність історичних та економічних змін сучасного суспільства сприяє підвищенню вимог як до особистості, так і до розвитку та змінювання її внутрішнього потенціалу. Психологічне благополуччя є безперервним процесом здійснення самозмінювання особистості.

У визначенні поняття психологічного благополуччя ми опираємося на інтегральну характеристику даного феномену, надану такими вченими, як М.В.Соколова, В.О.Хашченко, П.П.Фесенко, Р.М.Шаміонов та ін. За їх висловлюванням, психологічне благополуччя це особистісне